

PREDKAZENSKI POSTOPEK (145. – 166. člen ZKP)

I. PREDKAZENSKI POSTOPEK

- predkazenski postopek ni pravno urejen postopek, ampak le skupek norm, ki določajo pravice in dolžnosti **treh protagonistov predkazenskega postopka**: policije, državnega tožilca in preiskovalnega sodnika
- predkazenski postopek se nanaša le na kazniva dejanja, za katera se storilec preganja po uradni dolžnosti, namenjen je temu, da državni tožilec dobi podatke, na podlagi katerih se bo odločil ali naj sproži kazenski pregon
- v predkazenskem postopku se odkrivajo konkretna kazniva dejanja in zbirajo dokazi za utemeljen sum
- predkazenski postopek traja od **prve informacije o kaznivem dejanju**, do trenutka **uvedbe formalnega kazenskega postopka**
- **pomanjkljivost naše ureditve predkazenskega postopka** je, da v ZKP nikjer ni sistematično urejen položaj osumljenca in njegovih pravic in da nekatera pomembna pooblastila policije niso urejena v ZKP

II. RAZMERJA MED PROTAGONISTI PREDKAZNENSKEGA POSTOPKA

- v predkazenskem postopku nastopajo **trije avtonomni organi**, vendar težnja po v predkazenskem postopku danes nima več smisla:
 - policija: najpomembnejši organ odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, ukrepati mora takoj, ko dobi prvo informacijo o kaznivem dejanju, trenutno je premočan faktor, včasih deluje po svoje in v prazno, policija bi morala biti pri preiskovanju podrejena tožilcu in početi samo tisto, kar ji naroči tožilec po svoji lastni presoji – policija bi dejansko morala samo izvrševati politiko pregona
 - državni tožilec: organ pregona in ima v predkazenskem postopku izrazito prešibka pooblastila v primerjavi s policijo, zato ne more postati resnični dominus litis predkazenskega postopka, biti bi moral nadrejen policiji, moral bi imeti možnost vplivati na policijo in na njeno izvajanje pooblastil
 - preiskovalni sodnik: naslednik inkvizitorja, izrinja državnega tožilca iz njegove prave vloge v predkazenskem postopku, po eni stvari se vse bolj poudarja njegova funkcija sodnika garanta, še vedno pa ostaja tudi sodnik preiskovalec – ti dve funkciji pa preprosto nista združljivi

POLICIJA V PREDKAZENSKEM POSTOPKU

I. VIRI INFORMACIJ O KAZNIVEM DEJANJU

- pred začetkom odkrivanja kaznivega dejanja in storilca mora policija zvedeti za kaznivo dejanje
- policija lahko **izve za kaznivo dejanje** na dva načina:
 - proaktivno delovanje policije: policija reagira še preden je kaznivo dejanje storjeno, ko se šele pripravlja izvrševanje kaznivega dejanja (*velja predvsem za organizirane kriminalne družbe*)
 - reaktivno delovanje policije: policija reagira po tem ko je bilo storjeno kaznivo dejanje; reagira na informacijo o kaznivem dejanju ali pa sama odkrije kaznivo dejanje

II. NALOGE POLICIJE V PREDKAZENSKEM POSTOPKU

- **naloge policije v predkazenskem postopku** so zelo splošno opredeljene v ZKP (148/1):
 - odkrivanje in izsleditev storilca: policija mora najti storilca, ki na začetku ponavadi ni znan, storilca je treba nujno izslediti zaradi materialnopravnih razlogov (*če je izključena kazenska odgovornost, ni kaznivega dejanja*) in formalnopravnih razlogov (*pregon proti neznanemu storilcu ni mogoč*)
 - iskanje in zavarovanje sledov kaznivega dejanja in predmetov, ki utegnejo biti dokaz: gre za fiksiranje dokazov, da jih bomo v nadaljevanju lahko uporabili, saj dokazi hitro izginjajo, se uničijo, pokvarijo...
 - zbiranje drugih informacij in obvestil, ki bi lahko bila koristna za uspešno izvedbo postopka: za začetek pregona je treba imeti dovolj informacij (*utemeljen sum!*)
- policija v predkazenskem postopku opravlja predvsem **operativna kriminalistična dejanja**, za katera niso predpisane stroge procesne formalnosti, zato ta dejanja nimajo dokazne vrednosti
- izjemoma in pod posebnimi pogoji pa lahko policija v predkazenskem postopku opravi tudi posamezna **preiskovalna dejanja**, ki imajo dokazno vrednost v nadaljnjem postopku
- **policija začne opravljati naštete naloge**:

- na lastno pobudo: če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, če policija dobi neko informacijo o tem, da je bilo storjeno kaznivo dejanje
- na zahtevo državnega tožilca: če državni tožilec prejme ovadbo (*državni tožilec je naslovnik ovadbe, prav bi bilo, da bi se ovadbe podajale državnemu tožilcu, ne pa policiji*)

III. NAMEN OPRAVLJANJA NALOG

- policija v predkazenskem postopku zbira informacije o kaznivem dejanju, da bi jih posredovala državnemu tožilcu
- kadar policija prejme informacijo, o tem, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, bi morala to informacijo ustrezno evidentirati in jo takoj sporočiti državnemu tožilcu
- na ta način bi bil organ pregona informiran o kaznivem dejanju in bi lahko usmerjal policijske aktivnosti, tako da policija ne bi po nepotrebnem preiskovala zadev, katerih tožilec nima namena preganjati
- državni tožilec je namreč tisti, ki odloča, ali bo preganjal kaznivo dejanje ali ne, on je naslovnih vseh informacij, ki jih zbira policija, zato bi bilo pravilno, da bi bila policija podrejena, državnemu tožilcu
- vendar v praksi ni tako – ponavadi je policija prejemnik ovadbe, vendar je ne pošlje takoj državnemu tožilcu, ampak navedbe v ovadbi še dodatno raziskuje in šele potem vse skupaj posreduje državnemu tožilcu
- to pa jemlje tožilcu možnost, da bi usmerjal policijsko delo v predkazenskem postopku – zato gredo včasih policijske poizvedbe v napačno smer ali pa se na koncu izkaže, da državni tožilec sploh ne bo preganjal dejanja

IV. DOKAZNI STANDARDI, KI VEŽEJO POLICIJO

- dejavnost policije v predkazenskem postopku je zato vezana na **dve različne stopnje verjetnosti, da je bilo storjeno kaznivo dejanje**, in sicer
 - razlogi za sum: dokazni standard, ki legitimira večino ukrepov in dejanj policije v predkazenskem postopku, gre za operativna dejanja, ki nimajo dokazne vrednosti
 - utemeljeni razlogi za sum: dokazni standard, ki legitimira uporabo prikritih preiskovalnih ukrepov in nekaterih drugih procesnih dejanj (*ne pa vseh! sporno!*), ki imajo dokazno vrednost na glavni obravnavi

V. DEJAVNOST POLICIJE, ČE SO PODANI RAZLOGI ZA SUM

- če ima policija razloge za sum, lahko opravi naslednja dejanja:
 - zbiranje obvestil od oseb (148/2, 148/3)
 - opravi potreben pregled prevoznih sredstev, potnikov in prtljage (148/2)
 - omeji gibanje na določenem prostoru (148/2)
 - ugotavlja identiteto oseb in predmetov (148/2)
 - razpiše iskanje oseb, ki se iščejo (148/2)
 - fotografiranje osumljenca (149/2)
 - odvzem prstnih odtisov (149/2)
 - odvzem brisa sluznice (149/2)
 - napotitev in zadržanje na kraju dejanja (149/1)
 - policijsko pridržanje (157)
 - opravljanje ogleda (164/2)
 - zaseg predmetov (164/1)
 - hišna in osebna preiskava (164/1)

ZBIRANJE OBVESTIL (148/2, 148/3)

- če ima policija razloge za sum, lahko **sprašuje** in **zahteva od ljudi različna pojasnila** o kaznivem dejanju
- to je **široko pooblastilo**, ki dopušča policiji, da izpraša kogarkoli, ki bi lahko kaj vedel o kaznivem dejanju
- kogar policija **povabi na razgovor**, se je povabilu **dolžen odzvati**, ni pa dolžen sodelovati (*tega policija ne pove!*)
- spraševani ljudje niso zaslišani kot priče, kot obdolženci ali kot izvedenci
- **problem** pri tovrstnem razgovoru je, da **vprašani nima nobenega statusa**
- možno je, da policija v takem razgovoru **sprašuje storilca**, si lahko zapravi svoj privilegij zoper samoobtožbo ali pa sprašuje **privilegirano pričo**, ki si zapravi privilegij – ta dva **privilegija se namreč vežeta na storilca**, ki pa v fazi zbiranja obvestil ponavadi še ni znan

- **obremenilna izjava** storilca ali privilegirane priče, ki jo policija pridobi v predkazenskem postopku, sicer **nima nobenega vpliva na kazenski postopek**, ker je izločena iz spisa, ima pa **vpliv na tožilca, da sproži pregon**

POLICIJSKO PRIDRŽANJE (157)

- **policija sme osebi odvzeti prostost in jo pridržati, če so podani naslednji pogoji:**
 - če je alternativno podan kateri od pripornih razlogov (201/1):
 - *obstaja nevarnost begosumnosti*: nevarnost da bo storilec pobegnil in se izognil postopku
 - *ponovitvena nevarnost*: nevarnost, da bo storilec ponovil dejanje
 - *koluzijska nevarnost*: nevarnost da bo storilec vplival na dokaze, za materialno koluzijo gre, če storilec vpliva na materialne dokaze, za personalno koluzijo pa gre, če storilec vpliva na priče
 - če je hkrati alternativno podan kateri od formalnih pogojev (157/2):
 - če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti
 - če je to potrebno za ugotovitev istovetnosti
 - če je to potrebno za preverjanje alibija
 - če je to potrebno za zbiranje obvestil.
- osebo, kateri je vzeta prostost je treba takoj **poučiti o njenih pravicah (4/1, 4/2, 4/4)**
- oseba sme biti pridržana **največ 48 ur**
- **po 6 urah** morajo osebi, ki ji je vzeta prostost izdati **pisno odločbo o razlogih za odvzem prostosti**
- na odločbo ima pridržana oseba **možnost pritožbe v roku 24 ur** – pritožba ne zadrži ukrepa odvzema prostosti
- **o pritožbi odloča zunajobravnavni senat**, ki mora **odločiti v 48 urah** (*pritožba dejansko nima smisla, ker za najmanj 6 ur prekoračimo celotno trajanje pridržanja*)
- po 48 urah je treba osebo **izpustiti** ali pa **pripeljati k preiskovalnemu sodniku** (*glej pripor*)
- če osebo pripeljejo pred preiskovalnega sodnika **lahko pride do transformacije odvzema prostosti v pripor**, saj lahko državni tožilec predlaga pripor
- o priporu so odloči na kontradiktornem naroku
- dokler narok ni razpisan, je oseba v **sodnem pridržanju**, ki sme trajati največ 48 ur
- tak odvzem prostosti je **hud poseg v človekove pravice** in se **močno razlikuje od ostalih dejanj policije** v predkazenskem postopku – to dejanje samo po sebi namreč ne pripelje do nobenih informacij ali obvestil, kaj šele de dokazov o kaznivem dejanju
- tu se postopek že osredotoča na domnevnega storilca
- gre za nekakšen predomejevalni ukrep

ZASEG PREDMETOV (164/1)

- če ima policija razloge za sum, **sme zaseči predmete**, ki bi lahko **služili v kazenskem postopku kot dokazi**, ki so bili **uporabljeni pri izvršitvi kaznivega dejanja**, ki so **nastali z izvršitvijo kaznivega dejanja...**
- **problem** nastane, če storilec ni spoznan za krivega – v takem primeru je policija neupravičeno posegla v lastninsko pravico osumljenega, za katerega se je na koncu izkazalo, da ni kriv!
- sporno je, **ali je** pri tako nizkem dokaznem standardu **upravičen tako hud poseg v lastninsko pravico!**

HIŠNA IN OSEBNA PREISKAVA (164/1)

- policija sme v predkazenskem postopku opraviti **hišno preiskavo** – taka preiskava se opravi brez odredbe:
 - če imetnik stanovanja to želi

- če kdo kliče na pomoč
- če je treba prijeti storilca kaznivega dejanja, ki je bil zasačen pri samem dejanju (*in flagranti* – v tem primeru ima hišna preiskava brez odredbe dokazno vrednost)
- če je to potrebno za varnost ljudi in premoženja,
- če je v stanovanju kdo, ki ga je treba po odredbi pristojnega državnega organa pripreti ali prisilno privedi ali se je zaradi pregona tja zatekel (v tem primeru ima hišna preiskava brez odredbe dokazno vrednost)
- policija sme v predkazenskem postopku opraviti **osebno preiskavo** – brez prič in brez odredbe sodišča
 - ko izvršujejo sklep po privedbi
 - ko komu vzamejo prostost, če je podan sum, da ima ta orožje za napad ali sum, da bo odvrigel skril ali uničil predmete, ki mu jih je treba vzeti kot dokazilo v kazenskem postopku
- glede na to, da sta hišna in osebna preiskava zelo hud poseg v pravice posameznika, je dokazni standard razlogi za sum za tako hud poseg prenizek – to nam podre celo shemo tudi pri hišni in osebni preiskavi v preiskavi

NAPOTITEV IN ZADRŽANJE NA KRAJU DEJANJA (149/I)

- policija sme osebe, ki jih najde na kraju storitve kaznivega dejanja **napotiti k preiskovalnemu sodniku** ali pa **zadržati na kraju dejanja do 6 ur**, če je verjetno (*verjetnost nakazuje na dokazni standard razlogi za sum*), da bi **mogle dati za važne podatke kazenski postopek** in jih **pozneje ne bi bilo mogoče več zaslišati**
- policija v lastnem interesu zadrži neko osebo, da bi lahko opravila eno izmed dejanj, ki so ji dovoljena
- ne gre za pridržanje osumljenca, postopek še ni osredotočen ampak za zbiranje informacij o kaznivem dejanju
- gre za nekakšen predomejevalni ukrep

VI. DEJAVNOST POLICIJE, ČE SO PODANI UTEMELJENI RAZLOGI ZA SUM – PRIKRITI PREISKOVALNI UKREPI

- **prikriti preiskovalni ukrepi** so ukrepi, ki se izvajajo na skrivaj in brez vednosti prizadete osebe, ki njihovega izvajanja sproti ne more spremljati in nadzorovati
- prikriti preiskovalni ukrepi se izvajajo, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je določena oseba izvršila, izvršuje ali pripravlja oziroma organizira katerega izmed taksativno naštetih kaznivih dejanj
- prikriti preiskovalni ukrepi precej **globoko posegajo v človekove pravice in svoboščine in v človekovo zasebnost**, zato je zanje predpisan višji dokazni standard – utemeljeni razlogi za sum
- če pride do uvedbe kazenskega postopka, ima gradivo zbrano z prikritimi preiskovalnimi ukrepi **dokazno vrednost**, če pa ne pride do uvedbe kazenskega postopka, je treba **gradivo uničiti**
- glede prikritih preiskovalnih ukrepov so **položaj in razmerja policije, državnega tožilca in preiskovalnega sodnika** ustrezno zastavljeni:
 - preiskovalni sodnik odloča o dovolitvi preiskovalnih ukrepov in ima izrazito garantno funkcijo
 - uporabnik informacij je državni tožilec
 - policija pa jih izvaja
- **načela, ki veljajo za prikrite preiskovalne ukrepe:**
 - uporabljajo se lahko le subsidiarno, kadar do dokazov v ni možno priti z drugimi ukrepi ali bi zbiranje dokazov lahko ogrozilo življenje in zdravje ljudi
 - izvajati se smejo omejen čas
 - niso dovoljeni za vsa temveč le za določena kazniva dejanja, ki so taksativno naštet v zakonu
 - zanje se načeloma zahteva višji dokazni standard, kot za ostale dejavnosti policije
 - njihova uporaba je dopustna le, če so bili odredeni po predpisanem postopku, ki je formaliziran in strog

PRIKRITI PREISKOVALNI UKREPI, KI JIH DOVOLJUJE POLICIJA

- Zakon o policiji **določa prikrite preiskovalne ukrepe, ki jih lahko dovoljujejo nekatere osebe znotraj policije:** tajno opazovanje in sledenje z uporabo tehničnih sredstev za dokumentiranje, tajno policijsko delovanje, tajno policijsko sodelovanje, prirejene listine in identifikacijske oznake
- problem pri teh prikritih preiskovalnih ukrepih je, da so **vezani na nižji dokazni standard** – na razloge za sum, vendar **imajo kljub temu podatki, ki so pridobljeni na ta način dokazno vrednost v kazenskem postopku**
- zato je policija v sklop teh preiskovalnih ukrepov z Zakonom o Policiji prištela še nekatere svoje običajne dejavnosti in jim s tem zagotovila dokazno vrednost v kazenskem postopku

PRIKRITI PREISKOVALNI UKREPI, KI JIH DOVOLJUJE TOŽILEC

- **nekatero preiskovalno ukrepe sme odobriti državni tožilec:** navidezni odkup, navidezno sprejemanje ali dajanje daril, navidezno jemanje oz. dajanje podkupnine
- za uporabo teh ukrepov so potrebni utemeljeni razlogi za sum
- pri tovrstnih preiskovalnih ukrepih država uporabi provokacijo ali zvijačo (*entrapment*) in tisti ki uporabi tovrstno provokacijo ali zvijačo, obenem stori kaznivo dejanje
- zato je treba predpisati meje, do katerih sme država pri provokaciji
- izvajalcu provokacije je treba zagotoviti imuniteto pred kazenski pregonom

PRIKRITI PREISKOVALNI UKREPI, KI JIH DOVOLJUJE SODIŠČE

- to so **najbolj kompleksni ukrepi**, ki globoko posegajo v različne pravice in svoboščine ljudi: prisluškovanje in snemanje telekomunikacij, kontrola pisem in drugih pošilk, kontrola računalniškega sistema banke ali druge pravne osebe, prisluškovanje in snemanje pogovorov, prisluškovanje in opazovanje v tujem stanovanju z uporabo tehničnih sredstev za dokumentiranje in tajnim policijskim vstopom v prostore
- poleg utemeljenih razlogov za sum je tu vgrajenih še več drugih varovalk, ki naj zagotovijo konkretno uporabo ukrepov, preprečujejo zlorabo in omogočajo kontrolo odločanja o ukrepih in njihovem izvajanju
- ukrepe odredi preiskovalni sodnik na pisni predlog državnega tožilca
- izjemoma lahko policija izvede ukrepe na podlagi ustne odredbe preiskovalnega sodnika, če pisne odredbe preiskovalnega sodnika ni možno pravočasno pridobiti in je nevarno odlašati

VII. RAZMERJE MED POOBLASTILI POLICIJE IN PRAVICAMI OBDOLŽENCA

- policija lahko v predkazenskem postopku s svojimi dejanji lahko posredno vpliva na izid kazenskega postopka
- zato mora ZKP natančno urejati **pooblastila policije**, ki določajo, kaj mora in sme policija storiti če ima razloge za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje; po drugi strani pa mora ZKP določiti tudi **kavtele**, ki določajo omejitve za delo policije in njeno pristojnost ter določajo pravice obdolženca v predkazenskem postopku
- zrcalna slika policijskih pooblastil so pravice osumljenca v predkazenskem postopku

POOBLASTILA POLICIJE

- pri nas ima policija v primerih, ko so podani razlogi za sum, precej **široka** in dokaj **nejasna pooblastila**, **brez zadostnih kavtel in garancij** za osebe, ki so vpletene v kazenski postopek, kar je problematično zlasti takrat, ko policija opravlja dejavnosti po svoji presoji in ne pod vodstvom državnega tožilca
- situacija se ne bi bistveno izboljšala, če bi uvedli stroge kavtele in garancije v predkazenskem postopku, ker bi se policija počutila preveč utesnjeno in bi se pri izvajanju pooblastil približala robu ali pa bi ga celo prestopila
- treba najti neko uravnoteženo ureditev, ki bi v predkazenskem postopku dala policiji dovolj široka pooblastila za učinkovito opravljanje dela in jo obenem omejevali, da ne bo zlorabljal pravic in svoboščin ljudi

PRAVICE OBDOLŽENCA

- obseg pravic obdolženca je sicer širok, vendar je problem, da so pravice osumljenca urejene nesistematično
- ni preprosto ugotoviti, kakšne pravice ima osumljenec in kaj mu je treba zagotoviti, ker so določbe razmetane
- sporno je, da zakon v določbah o predkazenskem postopku ureja pooblastila policije in ne pravic osumljenca
- večina pravic, ki jih zakon zagotavlja pripadejo osumljencu šele na formalnem začetku kazenskega postopka.

PREGON V PREDKAZENSKEM POSTOPKU

I. SPLOŠNO O PREGONU

- upravičeni tožilec lahko zahteva **začetek kazenskega postopka** (*zahteva za preiskavo*) le pod pogojem, da je podan **utemeljen sum**, da je določena oseba storila kaznivo dejanje
- upravičeni tožilci so: državni tožilec, subsidiarni tožilec in zasebni tožilec

- utemeljeni sum je podan, kadar obstajata določen obseg in kvaliteta dokazov, po katerih je možno z visoko stopnjo verjetnosti sklepati, da je bilo storjeno določeno kaznivo dejanje in da ga je storil določen storilec

II. DRŽAVNI TOŽILEC

PREGON PO URADNI DOLŽNOSTI (45 – 51)

- državni tožilec je **upravičeni tožilec pri kaznivih dejanjih, ki se preganjajo po uradni dolžnosti**
- po uradni dolžnosti se preganjajo tista kazniva dejanja, ki prizadenejo interes države – teh je kar veliko
- državni tožilec je **specializirani državni organ za kazenski pregon** in pomemben subjekt kazenskega postopka
- v naši ureditvi ni ostre razmejitve med sodno in izvršilno vejo oblasti, zato pravimo, da je državni tožilec **organ sui generis** – ima namreč elemente sodne in izvršilne oblasti
- za državnega tožilca velja tudi **načelo legalitete**, ki pomeni, da mora preganjati vsa dejanja, ki imajo znake kaznivega dejanja, nima pravice presojuditi smiselnosti uvedbe kazenskega postopka (*to bi bilo načelo oportunitete*)
- državni tožilec mora biti **objektiven** in **nepriistranski**, enako mora obravnavati vse primere
- velja načelo **oficialnosti pregona**, to pomeni, da je pregon v rokah specializiranega organa ki ima za seboj policijo
- državni tožilec v kazenskem postopku **nastopa kot stranka ali kot državni organ** – v predkazenskem postopku nastopa s pozicije državnega organa, v kazenskem postopku pa s pozicije stranke, ki je nasproti obdolžencu
- državni tožilec naj bi bil **dominus litis predkazenskega postopka**, moral bi usmerjati policijo pri njenem delu, vendar zaradi avtonomnega položaja treh protagonistov predkazenskega postopka ni vedno tako
- državni tožilec je **naslovnik kazenske ovadbe** in mora se odločiti, kaj bo z njo naredil – tožilec lahko sprejme ovadbo, odda ovadbo v dopolnitev, zavrže ovadbo

PREGON NA PREDLOG (52 – 59)

- za nekatera kazniva dejanja je v KZ določeno, da se **pregon začne na predlog**
- **upravičeni tožilec je državni tožilec**, torej gre za kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti, vendar je predlog oškodovanca posebna procesna predpostavka
- državni tožilec se v pregon spusti samo, na predlog oškodovanca, oškodovanec ne sme nasprotovati pregonu
- to je nekakšna srednja pot med pregonom po uradni dolžnosti in pregonom na zasebno tožbo
- rizika preiskovanja ne nosi oškodovanec, ampak država
- predlog je treba podati državnemu tožilcu v 3 mesecih od kar je oškodovanec zvedel za kaznivo dejanje
- predlog mora podati upravičenec, če predlog poda tretja oseba, se šteje da tak predlog ni bil podan
- predlog je **mogoče umakniti do konca glavne obravnave**, po umiku ni mogoče ponovno vložiti predloga
- kako naj **ukrepa državni tožilec** če izve za kaznivo dejanje ali **policija**, če zazna kaznivo dejanje, ki se preganja na predlog, pa **ni podan predlog za pregon?**
 - policija sme brez predloga opraviti le tista dejanja, ki ne trpijo odlašanja, drugih dejanj pa ne more opraviti
 - če državni tožilec nima predloga, z informacijo o kaznivem dejanju ne more napraviti ničesar, razen tega, da čaka na potek roka (3 mesece) in pozove upravičenca naj se izjasni ali podaja predlog ali ne
 - če je oškodovanec pasiven, ne policija ne državni tožilec ne moreta ukrepati, kar mu utegne biti v škodo

III. SUBSIDIARNI TOŽILEC (60, 61)

- če se državni tožilec ugotovi, da **ni podlage za pregon kaznivega dejanja**, ki se preganja po uradni dolžnosti ali če državni tožilec **med postopkom odstopi da pregona**, potem **oškodovanec pravico, da vstopi na njegovo mesto kot subsidiarni tožilec**
- **pogoji za nastop subsidiarnega tožilca**
 - če državni tožilec odstopi od pregona kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti, mora biti oškodovanec v 8 dneh obveščen in poučen o tem, da lahko začne pregon sam
 - oškodovanec mora v 8 dneh po prejemu obvestila nadaljevati pregon, ali pa se mora oškodovanec že na glavni obravnavi izjasniti, ali bo nadaljeval pregon
- **subsidiarni tožilec opravlja funkcijo v javnem interesu**, čeprav ga pri tem morda vodijo čisto osebni interesi
- subsidiarna tožba pa **ni mogoča pri kaznivih dejanjih, pri katerih ni oškodovanca**

- državni tožilec lahko do konca glavne obravnave ponovno prevzame pregon od subsidiarnega tožilca – v tem primeru oškodovanec preneha biti tožilec in ponovno zavzame položaj oškodovanca, ki ga je imel prej
- **subsidiarni tožilec** je nekakšen **korektiv odločitve državnega tožilca** – če se državni tožilec v konkretnem primeru odloči, da ni podlage za kazenski pregon, zoper takšno odločitev storilca ni nobenega pravnega sredstva
- vendar je subsidiarna tožba bolj za psihološki korektiv, saj prisili državnega tožilca, da je bolj previden, saj obstaja možnost, da bo na njegovo mesto stopil oškodovanec – zato do subsidiarne tožbe pride zelo redko

IV. ZASEBNI TOŽILEC (52 – 59)

- za nekatera kazniva dejanja je v KZ določeno, da se preganjajo na zasebno tožbo, razmeroma malo jih je
- v teh primerih je **upravičeni tožilec zasebni tožilec** – to je ponavadi oškodovanec, njegov pooblaščenec ali zakoniti zastopnik, skratka posameznik, ki ima interes za preganjanje kaznivega dejanja, ker je bil prizadet s kaznivim dejanjem, ki pa ni velikega pomena, zato mu država prepušča pregon
- pregon na zasebno tožbo je **izjema od načela oficialnosti pregona**, ker ni v rokah specializiranega organa
- zasebni tožilec se za pregon odloča po **načelu oportunitete**, če se mu zdi smiselno, se spusti v pregon
- v tem primeru **zasebni tožilec sam nosi tveganje preiskovanja** – tveganje procesno in materialno, kajti samo če je kazenski postopek za oškodovanca uspešen, dobi od storilca povrnjene stroške, če pa kazenski postopek ni uspešen bo moral oškodovanec sam plačati stroške postopka, obstaja pa tudi možnost, da ga bo storilec tožil
- **kazenski postopek**, ki teče na zasebno tožbo, je **popolnoma v rokah zasebnega tožilca**
- **zasebni tožilec ima** po zakonu **enak položaj kot državni tožilec**, dejansko pa je njegov položaj šibkejši – sam mora zbrati potrebne podatke in dokaze za vložitev zasebne tožbe in sam mora plačati stroške sodnega postopka
- zasebno tožbo je treba vložiti v **treh mesecih** od dneva, ko je upravičenec izvedel za kaznivo dejanje in storilca – prekluzivni rok začne teči v trenutku, ko sta storilcu znani obe dejstvi
- zasebna tožba ne more biti vložena zoper neznanega storilca
- zasebna tožba je obtožni predlog (*v skrajšanem postopku*), zahteva za preiskavo ali predlog za neposredno obtožnico (*v rednem postopku*)
- zasebno tožbo je **mogoče umakniti do konca glavne obravnave**, po umiku pa je ni več dopustno vložiti
- šteje se da je zasebna tožba umaknjena, če povabljeni zasebni tožilec ne pride na glavno obravnavo, ali če mu ni mogoče vročiti vabila, ker ni sporočil spremembe naslova (*fikcija!*)

V. OVADBA

- **ovadba** je informacija državnemu tožilcu, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti.
- pojem ovadba se **nanaša zgolj na kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti**
- **ovadba nima dokazne vrednosti**, ker gre za informacijo, z njo ni možno dokazati dejstev, ki jih vsebuje
- ovadba se poda **pristojnemu državnemu tožilcu** – on je edini naslovnih ovadbe, ne policija, če je ovadba podana policiji, sodišču ali nepristojnemu državnemu tožilcu, jo morajo odstopiti pristojnemu državnemu tožilcu
- **oblika ovadbe** ni predpisana – lahko se poda pisno ali ustno, zasebno ali uradno, prostovoljno ali obvezno, lahko je podpisana ali anonimna...
- tudi **vsebina ovadbe** načeloma ni določena, razen če gre za uradno ovadbo, ki jo poda policija (*148/6*)
- ovadba **ni procesna predpostavka**, to pomeni, da **ni pogoj za začetek kazenskega postopka**
- državni tožilec mora začeti pregon zoper kazniva dejanja, ki se preganjajo po uradni dolžnosti ne glede na to, na kakšen način je izvedel za kaznivo dejanje, zaradi načela oficialnosti
- ker ovadba ni procesna predpostavka, **umik ovadbe ne vpliva na pregon**, saj lahko poteka tudi brez nje – ko je ovadba enkrat podana in sprožen pregon, ovaditelj z njo ne more več razpolagati
- podana **ovadba državnega tožilca ne zavezuje k pregonu**, saj državni tožilec namreč samostojno odloča o pregonu na podlagi strokovnih kriterijev

ODLOČANJE O OVADBI

- vendar pa mora državni tožilec o vsaki ovadbi odločiti (*161*):

- **sprejme ovadbo**: vloži zahtevo za preiskavo (*če oceni, da je podan utemeljen sum, da je določena oseba storila kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti*) ali vloži neposredno obtožnico
- **vrne ovadbo policiji in zahteva njeno dopolnitev**: če iz ovadbe ne more presoditi, ali so navedbe verjetne, če ni dovolj dokazov, da bi zahteval preiskavo, če je o kaznivem dejanju izvedel sam, če storilec ni znan (*v tem primeru lahko od preiskovalnega sodnika zahteva, da opravi določena preiskovalna dejanja*)
- **zavrže ovadbo**: če dejanje ni kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti, če so podane okoliščine, ki izključujejo kazenski pregon, če ni podan utemeljen sum da je storilec storil kaznivo dejanje (*državni tožilec s tem vstopi v sfero odločanja, opustitev ovadbe zaradi pomanjkanja utemeljenega suma je že zelo blizu sodbi sodišča*)

VI. MEŠANI SISTEM PREGONA

- pri nas je od leta 1995 dalje v veljavi **mešani sistem pregona**, in sicer **legalitetni pregon pri hujših kaznivih dejanjih in oportunistni pregon pri lažjih kaznivih dejanjih**
- do uvedbe mešanega sistema pregona je prišlo zaradi uvedbe novih procesnih institutov, **ki omogočajo državnemu tožilcu, da kazenskega pregona ne sproži**
- podlaga za zavrženje ovadbe je, da je organ pregona ocenil, da pregon ne bi bil smotrno, oportuno

PORAVNAVA (161a)

- gre za institut iz skupine **procesnopравниh selekcijskih mehanizmov**, o njeni uporabi odloča državni tožilec
- sama poravnava pa je prepuščena neodvisnemu poravnalcu, torej osebi zunaj kazenskega pravosodja
- v poštev pride **pri kaznivih dejanjih iz pristojnosti okrajnega sodišča** (*denarna kazen ali zapor do treh let*)
- obdolženec in oškodovanec morata pristati na uporabo tega instituta
- vsebina poravnave je, da obdolženec in oškodovanec **skleneta sporazum** z medsebojnim popuščanjem
- če je **v predpisanem roku izpolnjen sporazum**, ki je bil dosežen pri poravnavi, se ovadba zavrže
- če pride to zavrženja ovadbe zaradi poravnave, oškodovanec nima pravice do subsidiarnega pregona
- če ne pride do poravnave, državni tožilec sproži pregon
- poravnava pa ni omejena samo na predkazenski postopek, ampak je možna tudi v kazenskem postopku.

POGOJNO ODLOŽENI KAZENSKI PREGON (162)

- o uporabi pogojno odloženega pregona odloča državni tožilec in tudi izvaja ga sam
- v poštev pride pri kaznivih dejanjih iz pristojnosti okrajnega sodišča (*denarna kazen ali zapor do treh let*)
- osumljenec in oškodovanec morata pristati na uporabo tega instituta
- vsebina pogojno odloženega kazenskega pregona je, da obdolženec izpolni nalogo, ki mu jo odredi državni tožilec
- če je v predpisanem roku **obdolženec izpolni nalogo**, se ovadba zavrže
- **naloga**: odpraviti ali poravnati škodo, plačati prispevek v korist javne ustanove, v sklad za povračilo škode žrtvam kaznivih dejanj, v dobrodelne namene, opraviti splošno koristno delo, poravnati preživitinske obveznosti
- če pride so zavrženja ovadbe, oškodovanec nima pravice do subsidiarnega pregona

DRUGI POGOJI ZA OPUSTITEV PREGONA (163)

- državni tožilec lahko odstopi od pregona, če KZ predpisuje, da se sme storilcu kaznivega dejanja kazen odpustiti in državni tožilec glede na konkretne okoliščine oceni, da obsodba brez kazenske sankcije ne bi bila potrebna
- državni tožilec lahko odstopi od pregona, če gre za kaznivo dejanje za katero je predpisana denarna kazen ali kazen zavora do 1 leta, obdolženec pa se kesa in prepreči škodljive posledice ali poravnava vso škodo in ko državni tožilec glede na konkretne okoliščine primera oceni, da kazenska sankcija ne bi bila upravičena

VII. NAČELA PREGONA (vaje)

NAČELO OFICIALNOSTI PREGONA

- državni tožilec mora kot specializiran organ po uradni dolžnosti sprožiti pregon zoper storilca tistega kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni
- dolžnosti, po uradni dolžnosti se preganjajo predvsem tista kazniva dejanja, ki prizadevajo interes države

- pregon se sproži neodvisno od tega ali oškodovanec to želi ali ne
- izjeme od oficialnosti pregona:
 - *pregon na zasebno tožbo*: pri zasebni tožbi pregona ne sproži državni tožilec ampak zasebni tožilec, gre predvsem za kazniva dejanja, ki prizadenejo samo interese obtoženca, zato je obtožba za ta kazniva dejanja popolnoma prepuščena oškodovancu oz. zasebnemu tožilcu

NAČELO LEGALITETE PREGONA

- državni tožilec mora sprožiti pregon vsakič, ko so izpolnjeni zakonski znaki kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti – kriterije za pregon določa zakon
- **izjeme od načela legalitete**: v teh primerih ne pride do pregona po uradni dolžnosti pride, ker državni tožilec smatra, da je to z javnega stališča ni smotrno preganjati, ni oportuno – gre torej za oportunitetno načelo
 - če je kazenski pregon vezan na dovoljenje: državni tožilec bo smel preganjati le, če bo dobil dovoljenje za pregon, to velja pri kaznivih dejanjih zoper tujce in tuje države, ko je sporen interes naše države
 - če ima storilec kaznivega dejanja imuniteto: tisti, ki imajo imuniteto ne morejo biti preganjani
 - če gre za mladoletnika, ki je storil lažje kaznivo dejanje: nima smisla začeti postopka proti mladoletniku, ker bi bilo od tega več škode kot koristi, zato velja kombinirani pregon, namen je namreč vzgajati, zato ima državni tožilec diskrecijsko pravico, da pregona ne sproži, če meni da to ni potrebno

PREISKOVALNI SODNIK V PREDKAZENSKEM POSTOPKU

I. FUNKCIJE PREISKOVALNEGA SODNIKA

- tretji protagonist v predkazenskem postopku je preiskovalni sodnik, ki ima dve pomembni funkciji:
 - 1. funkcija: preiskovalni sodnik odloča o posegih v pravice in svoboščine udeležencev kazenskega postopka, zlasti osumljenca, vedno bolj postaja sodnik garant
 - 2. funkcija: preiskovalni sodnik se ukvarja z zavarovanjem dokazov, zavaruje in izvaja predvsem dokaze, ki so v nadaljevanju postopka težko izvedljivi in dokazljivi – zaslišuje osumljenca in priče, opravi ogled in ga vodi, imenuje izvedence, odredi obdukcijo, ekshumacijo, prikrite preiskovalne ukrepe

II. PROBLEMI PREISKOVALNEGA SODNIKA

- problem je, da sta **ti dve funkciji** preiskovalnega sodnika enostavno **nezdružljivi**
- ko zavaruje in izvaja dokaze, deluje kot preiskovalni sodnik, **naslednik inkvizitorja**, ko pa odloča o posegih v človekove pravice in svoboščine deluje kot **sodnik garant**
- drugi problem je, da **pristojnosti, pravice in dolžnosti** državnega tožilca, policije in preiskovalnega sodnika **niso dovolj natančno opredeljene in posegajo ena v drugo**
- **policija rada angažira preiskovalnega sodnika**, da zavaruje dokaze, saj s tem lahko preko preiskovalnega sodnika **pripelje svoja dejanja v dokazni postopek**, čeprav sploh še ne ve ali bo državni tožilec sprožil pregon
- ta "naveza" pa izpušča državnega tožilca, ki bi moral biti dominus litis predkazenskega postopka
- vse to je posledica stroge delitve in avtonomnosti treh protagonistov predkazenskega postopka
- rešitev tega problema bi bila, da bi bila **policija sicer avtonomna**, ampak **pod kontrolo državnega tožilca** in da bi se na preiskovalnega sodnika lahko obračala samo preko državnega tožilca, ki bi odločil ali je to potrebno (*takšna pravilna ureditev je pri prikritih preiskovalnih ukrepih*)
- policija ne sme sama neposredno angažirati preiskovalnega sodnika, ker to ni v skladu z delitvijo oblasti
- sodna oblast mora reagirati na akcijo

III. OMEJEVALNI UKREPI

SPLOŠNO O OMEJEVALNIH UKREPIH

- preiskovalni sodnik lahko v predkazenskem postopku **odredi omejevalne ukrepe**

- omejevalni ukrepi so **začasni prisilni ukrepi zoper domnevnega storilca kaznivega dejanja**, ki ga omejujejo v njegovih pravicah in svoboščinah, še preden je bil obsojen s pravnomočno sodbo
- sodišče jih sme uporabiti, da bi z njimi odpravilo nevarnost, ki jo domnevni storilec predstavlja za izvedbo kazenskega postopka ali za varnost ljudi
- iz zakona bi moralo biti razvidno, kaj je možno ukreniti zoper obdolženca pred pravnomočno sodbo in pod kakšnimi pogoji – zato bi moral biti **natančno opredeljen dokazni standard**, ki mora biti podan, da bo **osnovno načelo omejevalnih ukrepov** pa je, da moramo vedno uporabiti milejši ukrep s katerim lahko dosežemo enak učinek
- omejevalni ukrepi so v različnih medsebojnih razmerjih – nekateri se lahko med seboj nadomeščajo, nekateri se prekrivajo, ali deloma prepletajo, nekatere je mogoče kumulirati, eni delujejo v širokem drugi v ozkem spektru...
- omejevalni ukrep zakonit (*v ZKP ni tako, dokazni standard je določen samo za pripor*)

UREDITEV OMEJEVALNIH UKREPOV V ZAKONU

- zakon na enem mestu sistematično ureja širši sklop ukrepov, ki ustrezajo definiciji omejevalnih ukrepov, gre za cel katalog omejevalnih ukrepov, to povečuje njihovo jasnost in določnost
- omejevalni ukrepi niso urejeni na enem mestu, ampak so raztreseni po celem zakonu (*tako je pri nas*)

TRAJANJE OMEJEVALNIH UKREPOV

- **trajanje omejevalnih ukrepov** je različno – nekateri trajajo do pravnomočnosti sodbe, nekateri se potegnejo čez pravnomočnost sodbe in se spremenijo v:
 - ukrep, ki naj zagotovi učinkovitost kazenske sankcije (*varščina preneha šele, ko obsojenec nastopi kazen*),
 - kazensko sankcijo samo (*začasni odvzem vozniškega dovoljenja, začasni odvzem predmetov*),
 - druge končne odločitve sodišča (*zavarovanje premoženjskoprnega zahtevka, odvzem protipravne premoženjske koristi*)
- zaradi teh značilnosti imajo omejevalni ukrepi tudi učinke, ki naj zagotavljajo učinkovitost kazenskih sankcij in kazenskega pravosodja

ODLOČANJE O OMEJEVALNIH UKREPIH

- **odločanje o omejevalnih ukrepih** – omejevalne ukrepe se odredi preiskovalni sodnik na predlog državnega tožilca, sodišče ne more po uradni dolžnosti poseči po omejevalnih ukrepih, razen če gre za ukrepe, pri katerih se utrjuje avtoriteta sodišča, ki bi bila sicer prizadeta, pri vseh drugih ukrepih pa bi bilo v nasprotju s položajem in funkcijo sodišča, če bi odločalo o uporabi omejevalnih ukrepov
- ukrep se odpravi po uradni dolžnosti, ko so za to podani razlogi

DELITEV OMEJEVALNIH UKREPOV

- **osebni, personalni omejevalni ukrepi**: ukrepi, ki neposredno prizadevajo osebnost obdolženca, zlasti njegovo osebno svobodo, svobodo gibanja
 - **prisilni omejevalni ukrepi**: pripor, hišni pripor, prepoved približevanja, obvezno javljanje na policijski postaji, prepoved zapustitve države
 - **prepovedni omejevalni ukrepi**: začasni odvzem vozniškega dovoljenja (*drugod sem spada še začasna prepoved opravljanja določenega dela ali poklica, tudi odvzem roditeljske pravice*)
- **stvarni, realni omejevalni ukrepi**: ukrepi, ki posegajo v premoženje obdolženca
 - prepoved uporabe koristi in kaznivega dejanja, prepoved uničenja predmetov kaznivega dejanja, zavarovanje premoženjskoprnega zahtevka, začasen poseg na celotno premoženje obdolženca, če ni mogoče ugotoviti, kateri dej premoženja je bil pridobljen s kaznivim dejanjem (*zelo sporen ukrep*)

IV. UREDITEV OMEJEVALNIH UKREPOV V ZKP

- pri nas omejevalni ukrepi niso urejeni v na enem mestu in njihova ureditev nekonsistentna
- za večino ukrepov ni jasno določeno v kakšnem postopku se o njih odloča, predvidene so različne vrste odločb, pravica do pritožbe pogosto ni zagotovljena, o njihovem trajanju zakon ne pove ničesar...

VABILO (193)

- vabilo je ukrep, s katerim se poziva osebe, ki se morajo biti prisotne v kazenskem postopku
- vabilo **ni omejevalni ali prisilni ukrep** – njegova uvrstitev med omejevalne ukrepe v ZKP je strokovna napaka, ker se omejevalni ukrepi nanašajo le na obdolženca (*poleg obdolženca se vabi se vse udeležence v postopku!*)

- vabilo je oblika komuniciranja med sodiščem in vabljen osebo.

PRISILNA PRIVEDBA (194)

- tudi za prisilno privedbo je **sporno, ali jo lahko štejemo za omejevalni ukrep**, ker jo je mogoče odrediti tudi za druge udeležence kazenskega postopka, ne samo za obdolženca
- prisilna privedba je **sankcija zoper nediscipliniranega udeleženca v postopku**
- **odredi se z odredbo**, zoper katero ni možno pravno sredstvo (*kar je sporno glede na to, da se s prisilno privedbo vsaj za kratek čas omeji svoboda gibanja privedene osebe ter se tako poseže v njene pravice in svoboščine*)
- **prisilno privedbo lahko odredijo**: preiskovalni sodnik, sodeči sodnik posameznik, policija
- prisilna privedba obdolženca se lahko odredi v 3 primerih: če je izdan sklep o priporu, če obdolženec ni prišel in svojega izostanka ni opravičil, če obdolžencu ni bilo možno vročiti vabila in je iz okoliščin jasno, da se izmika
- odredbo za prisilno privedbo izvrši policija

OBLJUBA OBDOŽENCA, DA NE BO ZAPUSTIL PREBIVALIŠČA (195)

- ta omejevalni ukrep zagotavlja procesnim organom, da jim bo obdolženec vsak čas na voljo
- obdolženec ustno obljubi, da se ne bo skrival in da ne bo zapuščal prebivališča brez dovoljenja sodišča
- ukrep je mogoče **izreči** samo s **sodno odločbo**, zoper katero ima obdolženec pravico do pritožbe.
- ukrep se izreče, če obstaja realna bojazen, da se bo obdolženec skrivil, da bo pobegnul ali da bo odšel v tujino
- če obdolženec prekrši obljubo, se zoper njega lahko odredi pripor

ODVZEM POTNE LISTINE (195)

- ta ukrep ZKP obravnava skopa z obljubo o nezapustitvi prebivališča, čeprav bi lahko bil samostojen ukrep
- ko obdolženec obljubi, da ne bo zapuščal prebivališča, se mu lahko začasno odvzame potni list
- z ukrepom hoče sodišče obdolžencu preprečiti, da bi odšel v tujino in s tem oviral kazenski postopek
- obdolženec se lahko na sklep o odvzemu potne listine pritoži, vendar pritožba ne zadrži izvršitve

PREPOVED PRIBLIŽEVANJA DOLOČENEMU KRAJU ALI OSEBI (195a)

- ta ukrep pomeni poseg v svobodo gibanja
- sodišče ga izreče, če so podane okoliščine, ki kažejo na nevarnost, da bo obdolženec oviral kazenski postopek
- sodišče odredi minimalno razdaljo, ki se je mora obdolženec držati, sicer se zoper njega odredi pripor
- sklep se izreče na predlog tožilca po postopku za odločanje o priporu – po opravljenem kontradiktornem naroku
- sklep mora vsebovati utemeljeni sum in biti obrazložen

JAVLJANJE NA POLICIJSKI POSTAJI (195b)

- tudi ta ukrep pomeni poseg v svobodo gibanja
- ta ukrep se izreče, če obstaja realna bojazen, da se bo obdolženec skrivil, pobegnul ali odšel v tujino
- sodišče s sklepom odloči, da se mora obdolženec vsak dan ali občasno javljati na policijski postaji
- če se ne javlja na postaji, se zoper njega odredi pripor
- sklep se izreče na predlog tožilca po postopku za odločanje o priporu – po opravljenem kontradiktornem naroku
- sklep mora vsebovati utemeljeni sum in biti obrazložen

VARŠČINA (196)

- varščina je namenjena zagotavljanju navzočnosti obdolženca v kazenskem postopku
- mišljena je kot nadomestni ukrep za pripor zaradi begosumnosti ali ponovitvene nevarnosti
- z razlago zakona lahko sklepamo, da je za odločanje o varščini potreben kontradiktoren narok, na katerem je treba razpravljati tudi o višini varščine

HIŠNI PRIPOR (199a)

- nov omejevalni ukrep, s katerim se poseže v prostost obdolženca, vendar ne tako hudo kot pri priporu
- ta ukrep je precej prilagodljiv, zato ga mora sodišče napolniti z vsebino, ki je prilagojena obravnavanemu primeru
- hišni pripor se odredi, če obstajajo razlogi za pripor, vendar pripor ni neizogibno potreben za varnost ljudi ali potek postopka – obdolženec se ne sme iz poslopja, v katerem stalno ali začasno prebiva
- sodišče odredi hišni pripor na predlog tožilca, po postopku, ki je določen za odločanje o priporu, torej na kontradiktornem naroku, zanj je potreben enak dokazni standard kot za pripor

- pred vložitvijo obtožnice odloča o podaljšanju hišnega pripora zunajobravnavni senat na predlog preiskovalnega sodnika ali državnega tožilca

PRIPOR (201 – 213d)

- ukrep, ki najgloblje posega v pravice in svoboščine domnevnega storilca kaznivega dejanja pred obsodilno sodbo

USTAVNI TEMELJI PRIPORA (20)

- osebo se sme pripreti samo **na podlagi odločbe sodišča**
- za osebo, zoper katero se odredi pripor **mora obstajati utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje**
- pripor je dopusten samo, kadar je to **neogibno potrebno za potek kazenskega postopka ali za varnost ljudi**
- v 24 urah po priporu mora biti priprtemu vročena pisna, obrazložena odločba, priprti ima pravico do pritožbe
- pripor sme trajati največ tri mesece, Vrhovno sodišče sme pripor podaljšati še za nadaljnje tri mesece – če do izteka teh rokov obtožnica ni vložena, se obdolženca izpusti

PRIPORNI RAZLOGI

- pripor je možen (*fakultativen, ne obligatoren*) če obstaja **utemeljen sum, da je določena oseba storila kaznivo dejanje** in če so **kumulativno podani priporni razlogi**
- naš zakon pozna **tri priporne razloge**, ki jih mora sodišče ugotoviti, utemeljiti na konkretnih okoliščinah in opisati v odločbi o priporu (*obrazložitev je bistvena za učinkovito varstvo v pritožbenem postopku*)
- **begosumnost (201/I-1)**:
 - če se oseba skriva, če ni mogoče ugotoviti njene istovetnosti ali če obstaja nevarnost, da bo pobegnila
 - s priporom omogoči izvedba kazenskega postopka, sicer bi se mu obdolženec z begom ali skrivanjem izognil
 - če je pripor odrejen zato, ker ni mogoče ugotoviti istovetnosti osebe, sme trajati toliko časa, dokler istovetnost ni ugotovljena
- **koluzijska nevarnost (201/I-2)**:
 - če obstaja nevarnost da bo oseba vplivala na dokaze
 - materialna koluzija: če oseba skuša vplivati na materialne dokaze
 - personalna koluzija: če oseba vpliva na priče, udeležence ali prikrivalci
 - koluzija je lahko priporni razlog ves čas trajanja kazenskega postopka, ampak samo do trenutka, dokler niso bili zagotovljeni dokazi, ki bi bili lahko prizadeti z obdolženčevo aktivnostjo
- **ponovitvena nevarnost (201/I-3)**:
 - je najbolj sporen priporni razlog – pripor tako ali tako prizadenejo obdolženca še preden je ugotovljena njegova krivda, pri ponovitveni nevarnosti pa ga dokončno zanikamo njegovo domnevo nedolžnosti, saj ga pripravimo ga zato, da ne bi storil novega kaznivega dejanja, pripravimo ga zaradi dejanja, ki ga sploh še ni storil

POSTOPEK ODLOČANJA O PRIPORU

- ZKP izhaja iz predpostavke, da je v času odločanja o priporu, obdolženec že v policijskem priporu, saj verjetno nima interesa, da bi prišel na narok v katerem se odloča o odvzemu njegove prostosti
- policija pripelje obdolženca k preiskovalnemu sodniku, ki ga mora **poučiti o pravicah v skladu s 4. členom**
- preiskovalni sodnik mora obdolženca **čim prej zaslišati**, če ga ne more takoj zaslišati s **sklepom odredi sodno pridržanje**, ki sme trajati največ 48 ur
- zoper sklep o sodnem pridržanju je **mogoča pritožba**, o kateri odloča zunajobravnavni senat v 48 urah
- v 48 urah odkar mu je bil obdolženec pripeljan, mora preiskovalni sodnik **določiti kontradiktorni narok (pri nas imamo sistem predhodne kontradiktornosti, narok se mora izpeljati preden se odloči o pripru)**
 - zasliši osumljenca
 - po zaslišanju mora državni tožilec izjaviti, ali bo zahteval uvedbo kazenskega postopka in predlagal pripor, tožilec mora svoj predlog mora tudi obrazložiti (*pripor se odredi na predlog tožilca, ne sodišča!!!*)
 - obramba pa ima možnost, da odgovori na tožilčeve navedbe in se jim upre, zato mora osumljenec nujno imeti zagovornika ves čas dokler traja pripor in odločanje o priporu
- po opravljenem kontradiktornem naroku preiskovalni sodnik **odloči o priporu**:
 - preiskovalni sodnik odredi pripor in izda sklep o priporu: priprti se lahko pritoži v roku 24 ur, pritožba ne zadrži izvršitve sklepa, o pritožbi odloča zunajobravnavni senat v 48 urah.
 - preiskovalni sodnik ne odredi pripora, o priporu odloča še zunajobravnavni senat:

- *zunajobravnavni senat odredi pripor in izda sklep o priporu* – priprti se lahko pritoži v roku 24 ur, pritožba ne zadrži izvršitve sklepa
- *zunajobravnavni senat ne odredi pripora*
- ko državni tožilec izve, da je bil odrejen pripor, mora v 48 urah vložiti pisno zahtevo za uvedbo kazenskega postopka (*preiskave*), če ne preiskovalni sodnik pripor odpravi in priprtega izpusti

ODLOČBA OZ. SKLEP O PRIPORU

- sklep o priporu mora vsebovati (202/2):
 - ime in priimek osebe, ki ji je vzeta prostost
 - natančno določeno kaznivo dejanje gre, zaradi katerega je odrejen pripor
 - zakonski razlogi za pripor
 - pouk o pravici do pritožbe
 - navedena morajo biti odločilna dejstva, ki so bila pomembna za odreditev pripora (*razlogi za utemeljen sum, obrazložitev pripornih razlogov, navesti zakaj je pripor neizogibno potreben*)

TRAJANJE PRIPORA

- **do vložitve obtožnice** (*predkazenski postopek in preiskava*) lahko traja pripor **največ 6 mesecev**, če do izteka tega roka ni vložena obtožnica, se pripor odpravi in obdolženec izpusti – kako pridemo do teh 6 mesecev:
 - po sklepu o priporu preiskovalnega sodnika, sme biti obdolženec v priporu največ 1 mesec
 - zunajobravnavni senat lahko sme pripor podaljšati še za dodatna 2 meseca
 - senat vrhovnega sodišča sme pripor podaljšati še za dodatne 3 mesece, če gre za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen nad 5 let zapora
- **po vložitvi obtožnice** do konca glavne obravnave sme senat sodečega sodišča odpraviti ali podaljšati pripor – tak pripor lahko traja **največ 2 leti**, če v tem roku obdolžencu ni izrečena obsodilna sodba, se pripor odpravi, obdolženec pa izpusti
 - zoper sklep o odreditvi pripora se sme priprti pritožiti v 24 urah, vendar pritožba ne zadrži izvajanja pripora
 - o pritožbi odloča višje sodišče v 48 urah
 - senat mora po preteku 2 mesecev od zadnjega sklepa o priporu preizkusiti, ali so še podani razlogi a pripor in izdati sklep, s katerim pripor podaljša ali odpravi – zoper tak sklep ni pritožbe

V. PRAVICE OBDOLŽENCA OB ODVZEMU PROSTOSTI V ZKP

- pravice v smislu miranda rights so navedene v sklopu temeljnih načel v 4. členu ZKP
- vendar to niso pravice, ki jih ima obdolženec ob zaslišanju, ampak ob odvzemu prostosti
 - oseba kateri je vzeta prostost, mora biti takoj obveščena o razlogih za odvzem prostosti
 - oseba ni dolžna ničesar izjaviti – torej ima pravico do molka
 - oseba ima pravico do zagovornika od odvzema prostosti dalje
 - če si oseba ne more zagotoviti zagovornika, mu ga postavi država, če je to v interesu pravičnosti
 - če oseba želi, se o odvzemu prostosti obvesti njene najbližje (*tega miranda nima*)
- pri nas izjave, dane v predkazenskem postopku nimajo dokazne vrednosti na glavni obravnavi, zato je čudno, da osebam dajemo te pravice – s tem ZKP kaže, da se dejansko kazenski postopek začne že z odvzecom prostosti (*osredotočanje preiskave*) in ne šele s preiskavo, ko se kazenski postopek tudi formalno začne